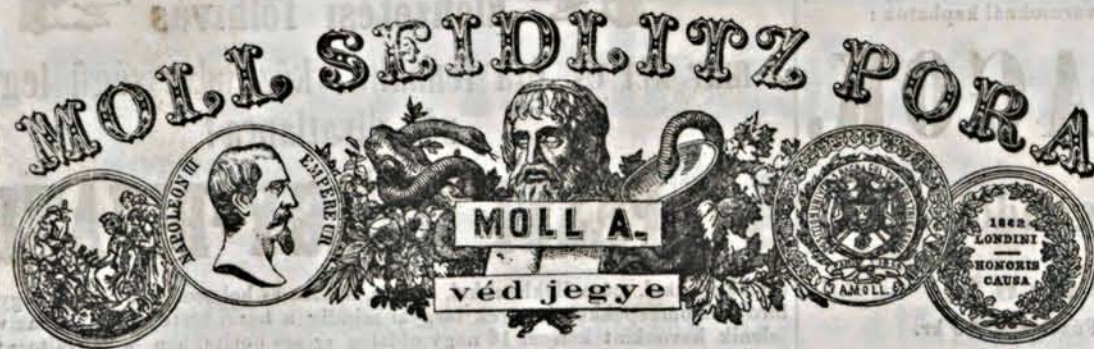

A katyulák és itt hivatalosan letétvédeljéssel vannak ellátva.

Kitüntetés jutalom-címek-pénzzel a Német Világkiállítás-tételekben 1865. k. évől.

Központi szállítási rakhely a „gölyához“ címzett gyógyszerár Bécében.

ÓVAS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adatnak el, melyek saját utasítványaimmal szóról szóra azonosok és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így kudarokra nézve gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők, — minél fogva azon észrevétellel öök mindenkit ezen hamisítványok megvételétől: hogy az általam készített Seidlitzporok minden egyes skatulán, valamint az adagok papírjai hivatalosan letéteményezett védmarkkal vannak ellátva.

Ára egy bepecsételt eredeti katyulának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven.

E porok, rendkívül s a legkülönbözőbb esetekben bobizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek között tagadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részeiből került s kerekenkl levő hálaíratok a legrejtélyesebben tanúsítják, hogy e porok **rőgzőt szorulatoknál, emésztetlenségnél és gyomorhívél;** továbbá: **gőresők, veses- és ideges bajokban, szívdobogásnál, idegesség okozta főfájásnál, vértörlésnél, eszós fogfájda-** lomnál, végül **hysteriára, bukorra és huzamos hanyasra hajlammal stb.** a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legtöbb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelemben igen is kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nálok minden, gyakran allopatikus és hydropathikus gyógy mód eredménytelenül kimerítettett, ez egyszerű házi-szerhez folyamodtak, és ebben rongált egészségöknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszert megelégek. — Ez elismerő-iratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mezei gazdák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviseltek, kiknek ezelőtt még a leghehetebb gyógyforrások sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségök csupán csak a Seidlitz-poroknak rendes használata által állított helyre.

A főraktár létezik:

PESTEN } **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám alatti.
 } **STEINBACH JÓZSEF** ur kereskedésében, gránátos-utczában.

Ezen czégek alatt szintén megrendelhető:

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsirolaj is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.

Az üvegek el vannak látva védmarkommal és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és cinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosabb májhalzsi-faj a Dorsch-halnak leggondosabb egybegyűjtése és kiválogatása által van meggyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvelelenti a természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsi-olaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjobb gyógyszer a mell- és tüdő-bajokban, scrophulus és rachitis, köszvény és esz. idült bőrkifítés, szemgyulladás, ideg- és több más bajokban alkalmaztatik.

792 (50—50)

MOLL A., gyógyszerész Bécében, „zum Storch“, Tuchauben.

Heckenast Gusztáv könyvkiadónál Pesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelentek, és Hartleben és farsai pesti, Nagel és Wischan budai könyvüzleténél kaphatók:

NÁDOR-EMLÉK.

JÓZSEF

cs. kir. főherczeg Magyarország felszázados nádorának élete.

Irta **HORVÁTH MIHÁLY.**

PALYAKÉPEK

főherczeg

JÓZSEF NÁDOR ÉLETÉBŐL.

Irta **GARAY JÁNOS.**

(A nádor arczképevel.)

Hosszu negyedréf (VII. 196 lap). — Fényesen kötve 6 forint.

AZ ELSŐ ZRINYIEK.

SALAMON FERENCZ.

(A szigetvári hős arczképevel.)

Nyolczadréf (XII. és 659 lap). Diszkötésben 4 ft., füzve 3 ft.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten, 1865 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

hamburgi keresk. akademia

nem csak az ifjúságnak, hanem a meglejt koruaknak is a lebetőség alkalmat nyujt a divatnyelv, valamint az egyetemes s a jelen idő kereskedelmi és irodai isme alapos és gyors megtanulására — minthogy az nem csak egyedül elméletileg tanit, hanem egy-uttal azon tudalmak is, melyek a szerző által nem érthettek el, egy az ezen intézettel kizárólag összekötötésben álló üzletben kerülnek valósigos kifejtődés s bővögzés alá. Azon ifjak, kik már gyakorlatilag szorgalmasak voltak, képességükhez mérve az intézetben jutányosb tan-díjakban részesítetnek, valamint számukra olcsó és jó szállásokról gondoskodva leend s megengedtetik nekik, hogy az akademiát bármely időben meglátogathassák. E tárgyban bővebb felvilágosítást az alóli igazgató s a kiadó-hivatalunkban letett prospektusok nyujtanak. 1328 (6—6)

SCHRÖDER L., akademiái igazgató Hamburgban.

Titkos 1412 (3—0)

betegségeket

még macaks és üdült bajokat is úgy kóroddban, mint magán gyakorlat foly- tásán több ezer betegnek legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nél- kül, hogy a beteg hivatasában vagy életmódjában gatlattak, gyöke- resen, biztosan és gyorsan gyógyit **Med. dr. Helfer Vilmos** Pest, király-utca 27. sz. Medetz- házban, 1-ső emelet. délelött 7—9-ig, délután 1—4 óráig. **Dijazott levelekre azonal válaszoltatik, s kívánatra a gyógy- szerek is megküldetnek.**

Haszonbérlet.

Pest vármegyében Iszak és Kis-Körös mezővárosok között fekvő, méltóságos gróf Teleki Angusztia Bozó Pálné s özvegye tulajdonhoz tartozó, mintegy 4645 hold kiterjedésű **Csengőd-Kaskantyú** pusztai részbirtok gazdasági épületekkel együtt a jövő 1866-ki Sz. György naptól számítva 6 esztendőre haszonbérbe kiadandó. A feltételek megduhatók alólirotnál Pesten, belváros kéményseprő-utca 2. sz. a.

Muraközy László, ügyvéd. 1433 (1—2)

PESTI POR ÉS SAR.

Toldalékul:

a buda-pesti lánchíd, s a helyhatóságai közlekedési osztály genesisise.

Irta **GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN,**

1837—1840 között.

Nagy 8-réf (264 lap). Füzve 2 forint.

Ismét három dégas erekléyt van szerencsénk a „legnagyobb magyar“ irodalmi s államférfiai sikerdus munkássága emlékeiből a hazai közönségnek átadni.

Az első egy dolgozat, melynek ezélya volt hontársainkat egyrészel a főváros és környéke kulturái hiányaira s árnyékolalaira figyelmestenni, másrészel pedig a comfort azon szükségének megszerzésére ösztönözni s útmutatást nyujtani, melyek falán könyvelem és izlés tekintetéből a családi otthonosságot kedvelt s kellemessé tenni képesek, annyira, hogy egyrészel a művelt gazdag és benszült ne vágyódják a külföldre, másrészel pedig a szórakozást kereső dus idegen örömet tartózkodják, sőt le is telepedjék nálunk.

A jelen ereklék második részét azon emlékezes levelezések képezik, melyek a diésült és az egykoru legfőbb szereplő államférfiak közt a budapesti lánchíd építéae érdekében folytak, felejtethetlen tanulságul gróf Széchenyi István genialitásának s fölülmulhatatlan hazafiai erélyének, valamint azon alig legyözhető nehézségeknek, melyek ez óriási vállalat ellen a tervezés napjaiban feltornyosultak.

A harmadik rész végre azon nagy fontosságú közjogi momentum eredetét s anyagát foglalja magában, mely a „közlekedési osztálynak“ a magyar királyi helytartóanáos kebelében történt alakítására és rendszerzésére vonatkozik, — s mely eseményt egyedül gróf Széchenyi István messzelátó politikai bölcseségének köszönhetünk.

Ezen közjogi adatok ismerete különösen nagy praktikus horderével bir most, midőn a birodalmi közös ügyekkel összefüggő államjogi differenciák szőnyegen forognak.

A jelen adatok czáfóhatlan bizonyosságát szolgáltatják, hogy a belső közlekedési ügyek hazánkban kizárólag a magyar kormány jogköréhez tartoznak.

Minél fogva e kötetet szintegy, mint az elsőt, mely „Hunniá“ czim alatt gróf Széchenyi nézetit a „nemzetiség“ fontos kérdésében még mai napokra nézve is leg- helyesb irányadással ismerteti, — nem lehet eléggé hathatósan a törvényhozás mind azon tagjainak ajánlanunk, kik az érintett közkérdésekhez szakavatottan szó- lani kívánnak. Pest, november 1-én 1865.

Pest, december 17-én 1865.

Királyi szózat.

Ö Császári s Apostoli Királyi Felsége,
 midőn az 1865-i magyar országgyűlést

december 14-én budavári ősi királyi palotájában megnyitá, az egybegyűlt Főrendek és Képviselőkhöz intézett trónbeszédét e szavakkal fejezé be:

„Az isteni gondviselés akarata nagy és nehéz feladásokat tűzött elénkbe, komolyakat, és tekintettel az alkotmányos életnek Birodalmunk nagy részében beállott szünételésére, a felelősség súlyos terheivel járókat az ország élébe is. Hinni szeretjük, hogy Fejedelmével egyetértve, az ősióktól öröklött áldozat- készséggel és öntagadással járuland e feladat megoldásához, annál is inkább, miután azon helyzetben van, hogy midőn erőt és sulyt kölcsönöz, saját erejét és sulyát növeli; midőn emel, önmagát emeli; midőn az Egész fennmaradását biztosítja, saját épségét tartja fenn. És ha sikerül, egy viszontagságos időszak után Birodalmunkat a nehézségek legaggasztóbb fordulatain ez ország támo- gatásával szerencsésen vezetni keresztül, áldani fogjuk azon perczet, mely abbéli elhatározásunkat szülte, hogy felköltjük újból és megszilárdítsuk a Fejedelem és ország közötti bizodalmat.“

„Biztos és szilárd reménnyel nézünk az országosan egybegyűlt Főrendek és Képviselők nyilatkozatait elébe, és midőn a magyar országgyűlést ezennel ünnepélyesen megnyitottnak nyilvánítjuk, azon élénk óhajnak adunk kifejezést: vajha sikerülne, a kiegyenlítésnek nagy művét Isten segélyével valamennyi Népeink meglégedésére szerencsésen befejeznünk.“

Hadd álljanak itt e fejedelmi szavak, örvendeles és biztató zálogául egy szebb, egy boldog jövődönék!*)

*) A trónbeszédet egész terjedelmében a Politikai Ujdonságokban közöljük.

Szerk.

Előre!

Ki porba sújtja a pohárt, midőn
Az élet élvét alig izel meg,
S nem csügg szemével boldogabb időn
Bús ösvényén a pályatér felének;

Dús pálmalombok árnya mily üde
A küzdelemnek véres harca multán...
Az elme forrong... nem pihenni, de
Csodát mívelni bármiként tanul tán.

Nemes kebelnek kincse, mindene
A szív, szeretni s nem gyűlölni kész itt;
Míg ön-körre áldást hintene,
Ereyn addig ösvényt égbe készít.

Ne légyen az, mit ég ad, életed
Örömvirága tépve, eltiporva.
Ne vonja lelked hitvány érdekek
Hitvány bilincse ronda földi porba.

Ha vágy nem éget, örömet reád
Hogy égi szónak zöngedelme hintsen:
Mért csügg szemed — hisz' ujra földre ránt —
Hitvány, mulandó, árva földi kincsen?

Előre hát! a kishitű marad,
Ha szárnya nincsen, mely magasra vinne.
Órúljon az, ki diadalt arat,
Olesón nyere bár, vagy küzdelmeim-é?

Éltem hajója fuss a végtelen
Hullámokon át szembe szállva vészszel;
Csüggedni nem fogsz, oh mert még te nem
Látád az örvényt, melyben anyi vész el.

Komáromi Kálmán.

Hirlapirodalmunk a 19-ik században.

Negyedik közlés
1848 és 1849.
(Folytatás.)

„Der Ungar. Allgemeine Zeitung für Politik
und Belletristik“ című politikai és szépirodalmi
hirlapot indítottak meg Kozma Vazul kiadó és
Zerffi Gusztáv szerkesztő Pesten 1848. okt. 1-től.

Megjelent hetenkint hatszor 4-rétben egy
iven egy vagy két melléklettel. 1848-ban 78 szám
684 lap; félévi ára helyben 6 ft. 30 kr. postán hat-
szor küldve 8 ft. p. p., nyomtatott Kozma Vazulnál.

(Kossuth Hirlapja 1848. II. 636. — Kozlony. 1849. I.
432. — Der Ungar (Zerffi) 1848. 380. — Szilágyi: A ma-
gyar forradalom férfai. 92. — Pester Zeitung. 1849. I.
6694. — Pressburger Zeitung. 1849. I. 108. 547. 571. Le-
vitschnigg: Kossuth u. seine Bannerschaft. II. 395. —
Scenen und Bilder aus der ungar. Revolution. 185.)

„Der wahre Ungar. Zeitschriftliches Organ
für politische und sociale Interessen.“ című po-
litikai lapot indítottak meg 1848. okt. 3-án Eisen-
fels Rudolf nyomdász és dr. Saphir Zsigmond
felelős szerkesztő, mint kiadók. Nevezett szerkesz-
tő a „Spiegel“ című lap kiadási jogát is megsze-
rezvén, ez a fölapozó — mely hetenkint hatszor
jelent meg — mint szépirodalmi melléklet heten-
kint kétszer fél iven csatoltatott, ára félévre hely-
ben 5 ft, postán hatszor küldve 6 ft 36 kr. p. p.
nyomatott 4 rétbén Eisenfelsnél Pesten. — Sa-
phir lapjában rendületlenül a békés kiegyenlítés
mellett harcolt, az év végén megszűnt, megjelent
belőle 77 szám 548 lap. — 1849. jan. 20 án mint
„Spiegel“ támadt fel hamaiból.

(Kossuth Hirlapja. 1848. II. 660. I. 636. I. — Pressbur-
ger Zeitung 1848. II. 603. — Honi irod. Hirdet. 1848.
44. I. — Scenen und Bilder aus dem ungar. Revolutions-
Kriege. 1850. 186. I.)

„Morgenröthe. Tageblatt für Kunst, Litera-
tur und sociales Leben.“ Kiadótulajdonos és
főszerkesztő Petrichevich Horváth Lázár indította
meg 1848. jan. 1-én. — Szerkesztők egymást fel-
váltva a következők voltak: Zerffi Gusztáv, a
Honderű volt dolgozó, ez. jan. 23-án, mivel a
nemzeti színház ellen méltánytalanul írt cikket
közölni vonakodott, felmentetett a szerkesztéstől,
Birbaum Gusztáv, Mahler Móricz, Heller Izidor,
ez demokratikus irányban, de rövid ideig vitte a
szerkesztést, végre Adlerstein, ki később Win-
dischgrätz herceg főhadiszállásán mint féléhvatal-
os tudóst működött. Hozott e lap novellákat,
életképeket, kritikákat, szemlélt, didaskaliákat,
humoristikai tárcázt stb. —

A M. a marcziusi napok után cosmopolita-
ságából lehagyott s felvévő a „Morgenröthe Un-
garisch“ nevet. Pár hét múlva azonban egyszerre
megszűnt, s azt lehetne gondolni, hogy halála va-
lahára bekövetkezett, azonban csak tetszhalott
volt, mert néhány nap után ismét előállott, de
nem megújult erővel, sőt a melőbbi feloszlásnak
minden jeleivel. Egyik visszalépetti szerkesztője a
szerkesztői iroda piszkos mysteriumainak röpirat
által leleplezését hirdető a Reformban. „Quelle
bruit pour une omelette!“ jegyző meg erre a Pesti
Hirlap akkori újdonsága.

Sajátságos volt e lapnál, hogy a szerkesztők
változtatva, annak politikai irányja ismíndannyi-
szor változott, végre 118 előfizető nem fedezhet-
tén a naponkinti 25 ft. nyomtatási költségeket, a
lapnak július végén meg kellett szűnni, az előfize-
tők az „Ungar“-t kapták kárpótlásul.

Megjelent ezen politikai, szépirodalmi s ve-
gyes tartalmu lap, hétfőt kivéve naponkint egy
kis ívrét alakú egy iven párisi divatképek könyvo-
matu, aczélmetszetű s más műméllellettel, félévi
ára helyben 5 ft. postán mindennap küldve 6 ft
48 kr. kétszer küldve 6 ft p. p.

(Pesti Hirlap. 1848. I. 518. — Erdélyi Híradó. 1848.
I. 88. I. — Életképek 1848. I. 190. — Pesti Divatlap. 1848.
I. 220. 699. — Hazánk. 1848. I. 628. — Der Ungar (Zerffi)
1848. 552. — Der Ungar (Klein) 1848. II. 1607. — Press-
burger Zeitung. 1847. II. 898. — Janotich-Adlerstein:
Zwei Jahre Ungarns. II. 186. 270. — Honi irod. Hirdet.
1848. 7. I. — Scenen und Bilder aus dem ungarischen Re-
volutionskriege. Pest. 1850. 181. I.)

„Die Opposition.“ 1848. april 11-én kelet-
kezett ezen politikai napi lap Pesten, kiadta Mül-
ler Gyula, szerkeszté Chownitz (másképp Chowa-
nitz) Julián; kinek publicistikai tehetsége és
journalistikai jártassága volt, de jellem dolgában
nem igen bővelkedett; a program szerint e lap
iránya éles, minden félelem nélküli és határozott
lett volna, tántoríthatatlanul harcolván a nép jo-
gainak megtámasztásáért ellen.

Megjelent 1848. december végéig, 1849-ben
pedig máj.—jul. hónapokban, hétfőt kivéve nap-
onkint egy iven ívrében, félévi ára helyben 6 ft,
vidéken 7 ft 18 kr. p. p. 1848 végén a pesti póstán
szétküldtetett belőle 275 példány.

(Pesti Hirlap. 1848. I. 510. — Kossuth Hirlapja 1848.
II. 597. 660. — Pester Zeitung. 1849. I. 5728. — Der Ungar
1848. (Klein) II. 3276. — Scenen und Bilder aus dem
ung. Revolutionskriege. Pest. 1850. 183. 188. Adlerstein:
Die letzten zwei Jahre Ungarns. II. 176. 384.)

„Neue politische Ofner-Pester Zeitung.“ —
„Gemeinnützige Blätter“ melléklettel; Janisch
József indította meg Budán 1848. május 1-jén. Régi
tapasztalt szerkesztő, ki programjában
lapját mint a haladás, törvényes szabadság, jog,
igazság, egyenlőség s testvériség organumát
nyilvánította; ügyesen tudta magát alkalmazni a vi-

szonykhoz, de egykori népszerűségét még sem
birta visszaszerezni.

Megjelent az év végéig, hetenkint háromszor:
hétfőn, szerdán és szombaton este, júliustól négy-
szer egy iven ívrét alakban; a melléklet pedig
kétszer nagy 4-rét féliven, szerdán és szombaton;
félévi ára Budapestben hához hordva 5 ft. 20 kr.,
postán 6 ft. 40 kr. p. p., nyomtatott Bagó M.
gyorssajtóján; aug. 27-től a kir. egyetem betűi-
vel, december utoljájá 131 szám, 532 lap.

(Kossuth Hirlapja. 1848. II. 286. 612. — Pesti Hirlap.
1848. I. 378. — Pressburger Zeitung. 1848. 3. — Der Ungar
(Klein). 1848. II. 8339. — Scenen und Bilder aus dem
ung. Revolutionskriege. Pest. 1850. 189. I. — Honi irod.
Hirdet. 1848. 24. I.)

„Der Patriot.“ Politikai estilap; kiadta Mül-
ler Adolf, szerkesztette Wyser Lajos. „Vannak
jellemnevek — írta e lapról a Pesti Hirlap —
melyek csak azért látszanak felfalálva lenni, hogy
a jelentésekkel ellenkező tulajdonokat megismer-
tethessék, vagy legalább azoknak köpenyegül
szolgálhassanak.“ (I. 541.) — A Patriot is, mi-
ként az Opposition, az utcán kerest meg magának
közönséget, hol zsidófiuk árulták. — Megjelent
Pesten, 1848. jun. 1-től augusztus végéig, vasár-
napot kivéve, naponkint esti 6 órakor 4-rét fél-
iven; jun. 26-kán alakját kis ívrétre változtatta.
Ára egy óra helyben 1 ft., postán 1 ft. 20 kr.,
egyes szám 6 kr. p. p.; nyomtatott 1848. jun. 1-től
Beimelnél; jun. 26-tól Lukács Lászlónál; jun.
30-tól Kozma Vazulnál; aug. 8-tól Müller Adolf-
nál. — aug. 31-ig megjelent 76 szám, 316 lap.

(Honi irod. Hirdet. 1848. 28. I. — Scenen und Bilder
aus dem ungar. Revolutionskriege. Pest. 1850. 184. I. —
Adlerstein: Die letzten zwei Jahre Ungarns. Wien, 1850
II. 181. I.)

„Der Patriot.“ 1848. jul. 1-től Aradon jelent
meg mint politikai-belletristikai hetilap; kiadta
Schmidt József, szerkeszté Jetteles Leo, ki a
haladók pártjához tartozott. A P. főiránya volt:
a kor kérdéseit népszerűen s szabadelvilleg ismer-
tetni, az országgyűlés végzéseit, egy a közérdekű,
mint helyi eseményeket röviden és világosan elő-
adni. — Félévi ára helyben 2 ft., postán 2 ft. 15
kr. Az 1848. decemberi előfizetési hirdetés sze-
rint e lap nagy pártolásban részesült, s azért
hihető, hogy 1849-ben is megjeant.

(Der Ungar (Klein). 1848. I. 533. 1238. 1619. — Der
wahre Ungar. 1848. II. 452. I.)

„Lucifer.“ Varasdon 1848-diki május elején
„Lucifer“ című német politikai lap indult meg,
melyből látható volt, hogy Horvátszágban a
többség valódi rokonszenven csügg Magyaror-
szágon és az orosz-illyr mozgalomnak épen nem
barátja. E lap azonban nem sokáig élt.

(Budapesti Hirlap 1848. I. 412. I.)

„Oberungarische Illustrirte Zeitung.“ 1848.
april 7-től jelent meg Kassán. Tartalma: tudósi-
tások a jelen kor minden eseményei fölől, napi
hírek, köz- és társadalmi élet, kereskedés, ipar,
földművelés, művészet és tudomány, komoly és
tréfás elbeszélések, zene, színdarab és divat. Ki-
adta Werfer József, kinek felelőssége alatt szer-
kesztették: Schmelz W., és jul. 1-től Stolz Do-
monkos T., megjelent minden pénteken 2 iven
egész rétbén, 24 hasáb az év végéig, a szövegbe
nyomott fametszetekkel; ára félévre helyben 3 ft.,
postán küldve 4 ft. 20 kr.

(Pressburger Zeitung. 1848. I. 384. I.)
„Pressfreie Flugblätter.“ Pécsent hetenkint
kétszer jelent meg ezen politikai lap; szerkesztő-
tulajdonosa, Neuwrth E. A. Jelszava: „A szabad-
sággért, néprét s hazáért!“ 1848. april elején ke-
letkezett, végén megszűnt.

(Budapesti Híradó. 1848. I. 376. 455. I.)

„Fünfkirchner Zeitung.“ 1848. máj. elejétől
jelent meg Pécsent Weidinger Alajos könyvke-
reskedő kiadásában; szerkeszté Neuwrth E. A.
Eredeti tudósításokkal szolgált Magyarországról,
a dunai vidékekről, Ausztriáról, Olaszországról
stb. — A fölvetett dolgozatokat 20, egész 40 frtig
ígérte díjazni. Neuwrth helye politikai képzettsé-
gét, tántoríthatatlan hazaszeretettel párosította. —
Jellachich bevonulása elől a szerkeszté Pécsről
eltávozott, lapja megszűnt, ő maga fegyvert fo-
gott. Kétszer hetenkint 4-rétben adott ki, jul.
1-től háromszor jelent meg; félévi ára helyben
4 ft., postán 4 ft. 48 kr. p. p.

(Pesti Divatlap. 1848. I. 736. — Budapesti Híradó.
1848. I. 455. 870. — Kossuth Hirlapja. 1848. II. 306. —
Pressburger Zeitung. 1848. II. 555. 559. 632. — Der
Ungar (Klein). 1848. II. 1239. — Der Ungar (Zerffi).
1848. 531. I.)

„Pressburger deutsche Zeitung.“ politikai lap
és „Hungaria“ melléklapja 1848. jul. 1-től aug.
31-ig járt Pozsonyban hetenkint háromszor 4-rét

A holdban.

Jer, szíves olvasó, rászéld le pillanatra saru-
dól a föld porát, ha gyd ide kis időre e rögös sár-
teket minden hozzátapadt nyomorúsággal s rajta
élő hétköznapi lények kicsinyes évdőseivel együtt
s emelkedj föl velem a — holdba.

Csalódol azonban, ha azt várod, hogy ott-
mulatásunk alatt akár az elvont okoskodás szürke
szemüvegén, akár a féktelen képzelet csalóka
fátyolán keresztül tekintendjük az ottani dolgokat.
Mi ezuttal is az egyszerű igazság, a reális
való után törekszünk.

Soha pedig semmi nem ártott és nem árt
annyira az igazság és való utáni törekvésben,
mint egyfelől a rideg elvont okoskodás esőkönyös
agyafurtságai, másfelől az üres képzelet „képte-
len“ agyrémei.

Ily rosz cicéronékra soha se fogjuk bizni
magunkat. Egyedül a tudomány, a létezőn és esalhatlan
tapasztalaton alapuló természetstudomány azon ka-
lauz, kinek kizárólag az igazságért lobogó zász-
laja után bizton indulhatunk.

Aligha nyert valaha tudományos elmélet
fényesebb igazolást a tapasztalat részéről, mint a
nagy csillagász és matematikus, Laplace által a
század elején felállított, a naprendszer képződését
magyarázó elmélet. Szerinte, mint tudjuk, kez-
detben egyetlen roppant tömege létezett az őt
anyagoknak (elemeknek), és pedig gázemű alak-
ban, a honnan lassankint megsűrűdés követke-
zésben váltak le egyenkint a külön égitestek. Ezen
elméletből, melyhez utána csatlakoztak a kor
legkiválóbb tudósai, önként következnek, miszerint
a napnak, bolygóknak és holdaknak, s szóval,
az összes naprendszer világtestekének ugyanazon
össanyagokból, ugyanazon elemekből kell állniok.

Nagyban emelkedt Laplace e nézetének valószínű-
ségét azon eredmények, mikhez azóta a földet nagy
mennyiségben meglátogató lebbkővek (meteorok)
szorgos vegytani vizsgálatai vezettek. Ezekből
ugyanis kitűnt, hogy e lebbkővekben egyetlen oly
anyagot sem lehetett fölfedezni, mely földünk jól
ismert elemei között is helyet nem foglalna. Mi-
után pedig (a mint ezt 1802-ben Chladni először
kimutatta) most már kétségtelen, hogy a lebbkővek
sem földi eredetű, sem a hold vulkánjaiból ál-
lahulló, hanem inkább — daczára csekély térfoga-
tuknak — bolygók gyanánt a nap körül keringő
űnálló égitestek: lényesrűn bizonyítékait birjuk
ezekben is naprendszerünk elemi azonososságának.

A már eddig is ily nagy valószínűségnek örvendő
elméletet határozott tudatú emelték Kirchoff és
Bunsen-nek néhány év előtt tett nagyszerű fölfed-
ezéseik, kik a nap színképekének elemzése (Spectral-
analyse) folytán tapasztalatilag kimutatták a
naprendszer (sőt tán az egész mindenség) testeinek
anyag egyiségét.

A világtesteknek elemi anyagaikban való
ezen azonoságából koránem következik azonban
azok alakzati azonosága is. Hisz tudjuk a vegy-
tanból, hogy ugyanazon elemek, csak kissé meg-
változtatott vegyarányban is, mily egészen kü-
lönböző összeköttetéseket eredményeznek! Igen
valószínű tehát, sőt bizonyos, hogy a külön égi-
testeken is ugyanazon elemek különböző, egymástól
tökéletesen eltérő összeköttetéseben jönnek elő.

Íde mutatnak a világtesteknek egymástól tete-
mesen különböző sűrűségei is, úgy hogy például
Saturnuson ugyanazon elemeknek egészen más
arányban kell vegyileg összekötnie lenniök, mint a
tiszteertű sűrűségű Mercuron.

Bár tehát napról napra tökélyesülő távcsö-
veink segédelmével az égitesteknek, s kivált a
hozzánk legközelebb eső holdnak felületét, sőt a
rajta található nagyobb tárgyak alakját többé-
kevésbé tisztán szem elé állíthatjuk (egy, a bécsi
S. István templomához hasonló nagyságu testet
a hold felületén ma már tisztán ki lehet venni):
mindazáltal belső lényegük s összetételük minő-
sége még eddig ki nem puhatolhatótt s így
földünk anyagi szerkezetével sem hasonlíthatat-
tott össze.

A mit azonban egyebek közt egész bizonyos-
sággal tudunk, az, hogy a nehézség (gravitatio)
az egész naprendszerre nézve, sőt azon jóval túl
is, az észleletünknek hozzáférhető minden téren
mégmég egy és ugyanaz; hogy befolyása alól
senmi anyagilag létező magát ki nem vonhatja s
hogy habár egyéb erők létezésé gondolható is,
mik a gravitatio mellett, de semmiképen olyaké,
mik ellene működhetnek.

Szintylo bizonyosan tudjuk hogy a fény,
tekintve akár keletkezése és terjedése módját,
akár egyéb viszonyait, mindenütt ugyanaz; hogy

terősi, elhajlási, visszaverődési törvényei általános
törvények. Már csak a felhozottak tudata elégséges arra
nézve, hogy vonatkoztatva azokat különleg a
holdra, meghatározassuk annak mozgási törvé-
nyeit, vonzó erejét, esési magasságát, évei, nap-
palai és éjszakai tartamát, a rajta észlelhető lát-
tani viszonyokat, a napnak, földnek s a többi
világtesteknek egén való helyzetét, egymáshoz
állását, fölkelési és lenyugvási helyét és idejét.
A fénytani törvényekből tudjuk azt is, miszerint
a hold nélküli a légkört s hogy ennek következe-
tésben örök szárazság és némaságra van kárho-
zatva. Sokkal távolabb eső világtesteken ugyanis,
mint például a Marson vagy Jupiteren, azonnal
eláruja magát a légkör jelenléte a környi részekre
eső tájak homálya s egyéb körülményeköl fogva.
A Venus légkörének sűrűsége is meghatározható;
egy viszonylik az a földéhez, mint 6:5. — Ha már
10 és 100 millió mérföldnyi távolságokra lehet
ilyenmü észleleteket tenni, miért ne lehetne a
hozzánk csak 50,000 mérföldre eső holdon a leve-
gőnek bármí csekély nyomait is fölfedezni?

Egyetlen a holdból felénk lövelő, vagy a mellett
elhaladó fényugár sem szenved törést vagy gryn-
gülest, a mi nem történhetnék, ha ott a miénkhez
csak távolról is hasonló levegő volna. Bessel sze-
rint, ki erre nézve a legbiztosabb vizsgálatokat
tette, ha van is a holdon valami levegőhöz hasonló,
az sűrűségére nézve legfeljebb 1/10000 részét
tenné a mi légkörünknek. Pedig mi rögtön meg-
fulladnánk, ha levegőnk csak félfényre ritkulna
is. — Hogy a légkör föltétele a víz jelenlétének,
nem szorul hosszas magyarázatra. A holdon nem
lehet víz, mert nincs légköre. A netalán valaha
jelen volt és vizek rég elpárologtak épen a levegő
hiánya miatt, mely nem köthette meg a gőzöket,
nem adhattott új meg új csapadékokat. — A légkör
nemlétéből következik az is, hogy a holdon ridgek
ellentétben állnak egymással fény és árny; egyik-
ből a másikba való lassankint átmenetnek nincs
ott az éj fekete homálya.

Már a mondottakból is meggyőződhetünk,
hogy földi lény a holdban meg nem bírna élni.
Megfulladnánk, megvakulnánk, megfagyánk
vagy eltikkadnánk a szomjjan vesznék odahelyez-
tetésünk első perczeiben, ha — minderre ráérnénk;
az első helyen említtet halálem mindjárt az első
pillanatban véget vetne életünknek, úgy hogy a
többieknek nem volna már hatalmuk fölöttünk.

Mindezekből azonban ne következzünk,
hogy a holdnak föltétlenül lakhatatlannak kelljen
lennie. Hisz nem látjuk-e, mily végtelenül küln-
böző föltételek alatt élnek az egyes fajok e földön
is? ... A hal, a madár, az emlős, a belféreg;
egyik sem cserélhetné föl veszte nélkül lakhelyét
a másikával. Magasra föl, az óriási Andesek leg-
magasb ormain messzire túlhaladó régiókba em-
elkedik az amerikai kondor, — míg a drága gyöngy-
kagyló, a beceses kláris és osztriga az Oceanók
feneketlen mélyeit népesítik. ... Ha az élet már
ugyanazon egy világtesten is ily különböző fölté-
telek mellett nyilvánul, mennyivel inkább föl
lehet ezt tenni külnböző égitestekre nézve, miket oly
roppant térek választanak el egymástól s me-
lyeknek lényei soha egymással érintkezésbe jöni
nincsenek hivatva! — Ha mi, hivatkozva azon
tetemes különbségekre, mik földünk és a hold
viszonyai közt léteznek, tagadjuk a hold-lakók
lételét: nem szintanyai joggal vonhatná-e közt-
ségbe a hal a szárazon élő állatok létezését? ...
Azok, kik a hold élő lényeit, épitményeit vagy
egyéb műtárgyait távcsöven át fölfedezni még
mindeddig hiában törekvödnek, ezért kétkednek a
hold lakhatóságában, nem eléggé veszik számba a
viszonyok azon roppant különbségét, mely létez
földünk és annak mellékholgójá közt. Nem igen
valószínű-e, hogy a hold lakói sokkal kisebbek,
hogy a felszín ridegségénél fogva lakhelyei sok-
kal rejtettebbek, semhogy eddigelő föllelhetők
lettek volna? ... S a mi illeti az épitményeket,
vegyük fontolóra a körülményeket, mik ilyesmik
előállítására indítanak. Házak épitésére az időjár-
ás szükségeltetik (légköri viszonyok), utak a egyéb
közlekedési eszközök készítésére földünk von-
zereje készítenek bennünket, mely ha — mint a
holdé — hatszor csekélyebb volna, szintylo ke-
véssé volna szükségünk utakra és hidakra, mint a
levegőben repülő madárnak. Atalában a hold és
föld lakóinak igényei és szükségletei közt semmi
különbség, semmi hasonlatosság nem létezik s így
az elsőbbsiek tényekénél is — ha ugyan indít-
tatva vannak ilyenek kifejtésére — egészen más
alakban fog nyilatkozni, mint mi ezt földünkön
észlelni megszoktuk. (Vége követkeik) Berky Gusztáv.

A magyar tud. akademia az új palotában.

A m. tud. akademia palotájának megnyitási ünnepélye méltó prolog gyanánt képezte elsőjét a fényes királyi napoknak Budapestesen.

A magyar tudományos akademia ez idei nagygyűlése, egyuttal megnyitási napja is volt az új palotának.

Decz. 11-én történt először, hogy a tudományok ez ünnepét azon palota sugárzó csarnokaiban ülték meg, melyet a nemzet lelkes áldozatkészsége emelt szellemkincsei őreinek.

E palota, mely legdiszesebb terünk ékeségét képezi, be van fejezve s az épület nemes arányai a kedvező térvizsnyók folytán, teljes érvényre juthatnak.

A főhomlokzat előtt tágas tér nyílik,

készíti az embert a nagy terem derült s azért mégis főséges pompájára.

A karzatokat, melyeken most nagyszámú, díszes hölgykoszoru foglalt helyet, barnavörös márványoszlopok tartják, míg világosb színű, lapos oszlopok mesterséges márványból, a falak ékességét képezik. A karyatidok, melyeken a terem lapos kupja pihen, fehér márványból valók s gazdagon aranyozott virágfüzerek díszítik a világos színezettü plafondot. Az ajtók s a fal tövében elnyúló fedések azon hatalmas mahagoni falkoczkákból készültek, melyet a Vasárnapi Újság egyik hí olvasója s munkatársa, László Károly hazánkba küldött Mexikóból.

E teremben tartották meg az ünnepélyes gyűlést.

érzései s gondolatgazdagsága által mély benyomást gyakorolt a jelenvoltakra, kik szívből kívántak egészséget a beteg elnöknek s őt zajosan éltették. Utána Arany János, az akademia titkára, adta elő az akademia mult évi működésének történetét, megható szavakkal áldozván az akademia elhunyt tagjai emlékezetének is. Ezt követé b. Eötvös emlékbeszéde Szalay László fölött, melyben érczoszlopnál szebb emléket emelt a jeles író, a kitünő történésznek s államférfinak, a barát a barátjának. Végre Toldy Ferencz, az akademia egyik legrégibb s érdemekben gazdag tagja, a magyar irodalomnak a nemzeti életre való befolyásáról tartott egy, irodalomtörténeti adatokkal gazdagon ilusztrált nagyérdékű előadást.

A m. tud. akademia palotájának díszterme. — (Haszke rajza.) — A megnyitási ünnepély 1865. decz. 11.

honnan a szem szabadon legelhet az építészeti styl szépségein s a gazdag ornamentika érdekes részletein.

A reggeli tíz órára szabott gyűlés határ-idejénél már jóval előbb: a főbemenet szép faragású tölgyfa-ajtai megnyitak s ünnepien öltözött, ünneplő közönség özönlött a kettős oszlopsorral díszlő előcsarnokba, mely nem annyira pompája, mint inkább a fölhasznált anyagok gazdag volta s a színvegyület által eszközöl gyönyörű benyomást. Az oszlopok szürke salzburgi márványból valók s barnavörös márványtalajon nyugosznak, míg két vége fehér tiróli márványból van faragva.

Az előcsarnokból a díszes lépcsőházba jutunk, mely aranyozott rostélyával kellemesen fejlődik ki a pécsi sötét márványból s elő-

Gróf Dessenoffy Emil, ki öt évvel ezelőtt kibocsátott s a nemzethez intézett szózata által adta az első lendületet a már most teljes szépségben befejezett díszépülethez s ki a legnagyobb erélylyel, az akadályok nagy tömegét legyőzve, az általa indítványozott eszme valóításán éjjel-nappal fáradozott: fájdalom, megtört egészsége miatt nem elnökölhett a mai gyűlésben. Az alelnök, b. Eötvös József, ki helyette vezeté a gyűlést, a köztisztelő elnök távolléte fölötti általános sajnálkozást melegen és ékesszólóan fejezte ki.

Erre következett az üdvözlő „szózat”, melylyel gr. Dessenoffy szent-mihályi jószágából fordul az akademiahoz s melyet b. Vay Miklós olvasott fel. E „szózat”, meleg

Az ünnepélyt — vidám, elmés pohárköszöntésekkel fűszerezett lakoma zárta be.

A díszterem ez ünnepélyes alkalommal díszes nemzeti ruhába öltözött közönséggel telt meg. A földszint egyik emeltebb részén ültek az akademia tagjai. Jelen volt többi között az ország bibornok primása, Lonovics és Bartakovics érsekek, Paitler váci püspök, Mailáth György kancellár, b. Sina Simon, gr. Károlyi István és György, gr. Apponyi György s az igazgató tanács több tagja, káptalanok, városok, iskolák s külföldi tud. intézetek képviselői, a magyar felső- és alsóház számos tagja stb.

Szóval: a tudományok épült házat méltó díszszel és fénynyel avatta fel a nemzet. Legyen rajta az ég áldása!

Az országgyűlés ünnepélyes megnyitása.

Decz. 14-dikén reggel 10 órakor nagy számmal gyűltek össze az ország rendei, a felső tábla és képviselőház, a budai várak tróntermében. A trónterem egészen megtelt, de miután karzata nincs, a közönség nem vehetett részt az ünnepélyben.

A megnyitási ünnepélyben részt vett tagok közül — írja a „Hon” — sokat jegyeztünk meg a 61-diki ellenzékbel is, kik ezut-

várkapolnában az istenitisztele, mely tizenkettő órakor végződött.

Ekkor a várudvaron felállított zenekar a néphymnuszt hangoztatván, megnyitak a királyi lakosztály terméi, s az előirt szertartásos rendben megjelent az udvari kíséret a trónteremben, középett jött az uralkodó fedetlen fővel, kit általános éljenzés fogadott. Az uralkodó lángszínű magyar tábornoki

Egyes mondatok hangos és ismételt éljenzéseket idéztek elő; így, midőn Ő Felsője Magyarországi területi épségének helyredlítéséről szolt, midőn Erdély és Horvátország képviselőinek a pesti országgyűlésen leendő megjelenését ígérte, midőn kimondá, hogy a jogeljárás elmélete többé reánk alkalmaztatni nem fog, midőn a februári patenst felüggesztő szeptemberi manifestumra áttért.

Az országgyűlés megnyitása emlékére. (1865. decz. 14.)

tal a trónnal szemközt többnyire egy csoportban álltak, mint: Ács, Besze, Bobory, Ghyczy, Ivánka, Jámor, Jókai, Károlyi S., Nyáry, Patay, Ráday, Simonyi, Szaplonczay, Thalabér, Tisza K. és Lajos, stb. A mágnási osztály láthatólag tulnyomó volt. A terem közepén felállított pompás trónmenyezet négy szegletét nemzeti színű tollforgók ékesíték. Tizenegyedfél órakor kezdődött meg a

dolmányt viselt, s a trónra föllépve, magas köcsagtollas nyuszt kalpagát föltevé. Areza nyájas, de élénk izgalmat tanusított, a pillanat történelmi fontossága reá ép oly hatással látszott lenni, mint a rendkere. — Az üdvözlő éljenzés elhangzása után, felolvasá a trónbeszédet, tiszta, kitünő magyarsággal; s mondataiban nemcsak a szavak értelme, de azok érzése is kivehető vala.

Ámde méltányló éljenzést keltett azon szavaival is, mikben tudtul adá, hogy birodalma egyéb országainak alkotmányát adván, azokat is alkotmányos módon kívánja kormányoztatni. Ez is minden oldalról jövő helyesléssel találkozott.

Viszont tiszteletteljes megfontolással fogadtattak azon részéi a trónbeszédnek, mik a 48-iki törvények reviziójáról beszél-

nek, bár végül ismét kitörő hódatnyilvánulást idézett elő azon biztosítás, hogy minden alkotmányos módosításnak nem hatalomszó, de kölcsönös egyetértés és kiegyezés megfontolása után kell elintéztetni.

A trónbeszéd felolvasása után Ő Felsége ismét levévé fővegét, s a rendek háromszoros eljénését megindult arcuzattal többszörösen üdvözlő főhajással viszonzta.

Télen.

— Habó! habó! — Talpra peczérék, lovasok, vadászlégények! Hívjátok össze a hajtókat, keresétek elő a waffenpassomat; le a kürtökkel a szegrekről, elő a puskákkal a szegletekből, ki az ebekkel az ólakból. Nyergeljétek, vadászni megyünk.

— Adjátok ide a farkasbundámat. Tisztogassátok meg a deszkaszánkót, adjátok ki a csörgőket a kamarából. Jancsi, fogj be. — No leányok, a ki felfogadja, hogy jól behurkolódik, megszánkátatom.

— Gyermekek, hallgassatok ide. — Feri lehozza kerekas rokkámat a padlásról, Ilka pogácsát gyúr, a többi az asztalt üli körül és tollat foszt. De széjjel ne fujjátok! — Aztán én elmesélem Argirus királyfi meg tündér szép Ilona meséjét. — Jó lesz.

— Igazán, tekintetes rendező-bizottság, nem tehetem. Miltóztassék megmondolni: vikszolás, fűtés, világítás, szolgálat, a roppant adó, — aztán az egész városban egy báterem van az enyémmel különb, de azt ötszáz forintért adják. — Igazán, kétszáz forint egy éjszakára a legkevesebb, a mit kérhetek.

— Uram! Mörök, Gusztávok, Albertek, Károlyok, Kálmánok, és ti többi szorgalmas hangyái az irodalomnak, írók, szerkesztők és kiadók, könyveket ide és előfizetési íveket! Addig tessék mozogni, míg jó kedvem van. Azután pistolylyal sem csikarnak az urak tőlem egy forintot.

— Adjatok, az Isten nevére kérek, adjatok egy szál meleg ruhát, egy kanál levest. Tegnap óta nem ettem, tejem apad, megvesz az Isten hidege. Az istentér, egy kanál levest!

— Hozz egy hatos ára fát a grájzlerből. Három darab egy ujkrájzár. Hadd fűtsék be. Eszméket akarok vadászni, hogy tárczacikket süthessenek belőlök. Szánkázni akarok képzelmem sivatagán. Bált akarok adni egy iv papíron, melyen betűk képerendik a colonnet, s tintával itatott tollal lesz az előtánczos. — Mesét akarok mondani; de ne féljétek, lesz benne egy kis igazság is.

Szerencsém, hogy tárgyért nem kell messze fáradoznom. Csak ablakomat nyissam ki: gyorsan tolakodik be rajta egy őszhajú vendég, fehér köpönyegben, bajusza dérből, szakállá zuzmarából, orra jégcsapból, szeméi hócillagból, ruhája famohából.

Itt a tél. — Nem azon naptári évszak, mely december 21-én kezdődik, a meddig tisztessé megfagyhat az ember, hanem a hosszú éjszakák, hó, fagy és jég évszaka, midőn az ártatlanság leple irigyen árulja el a vadak lányomait, — midőn egyaránt fogják a czinkét gyermekeink és orraink, — midőn a cigány dideregve mondja: „jű de hideg van odakin, — midőn a Jézuska csillogó és édes ajándékokkal rakja meg a karácsonfát, — midőn a Mikulás elvissza a leányok a rossz gyermekeket, — midőn az eladó leányok a dímből öntenek férjért maguknak, — midőn a láthatár tikőrfényessé tisztul, az éjszaka vakítóvá fényesedik, az ajtó csikorgó s a lépés reoeg, — midőn a lég csip, szűz és metsz, — midőn jó ember a kutyát nem veri ki házából.

Itt a tél. — Az évszak, mely a világ legnépszerűbb költőjében a „Chautons nous bien“ ihletett megteremté, — melyben egy félreismert lángész felkiált: „Itt van a zúdos december, hort igyek minden minden ember,“ egy másik szellemóriás pedig meleg kállya hiányában „égo pipáját szorongatá,“ — mely észak jégelkű fejedelmőnének a jégpalota dermesztő eszméjét megvívja, a század gigászának babárait lefagyasztá, s Magyarországnak, Szilágyi által, legnagyobb királyát adá.

Itt a tél. — A varjak nem törődnek többé a szakmakazal tetejében meredező ózszal, — a medve morogva húzódik meg odvában, s uzsorások példájának daczára, saját zsirját emésztí, — aszarkas tehetetlen dűnelv ordít az élő lénytől

üres sivatagon, — a róka pedig egy hóba vajt lyukból kikandálva gyönyörködik a vadász kinyán, ki kétségbeesetten dörzsöli friss hóval, elfagyott orrát s füleit, és odaadná fegyverét egy csésze krampampuliért.

Itt a tél. — Ellenállhatlan erővel rohant és semmisített meg egy szép országot, a növények országát. A vándor déli álmát beárnyazott tölgerek elhullaták leveleiket, a kertész kedvenceit letöréssel fenyegeti a zuzmara, a rengetegben száraz ágakat csapokd egymáshoz az északi szél. A kerti lak eszéről jégcsapok függnek alá, az ablak üvegeit jégvirágok borítják, a szarvas kindóva rájja a havat a befagyott tó mellett, s a részeg kertész életveszélyek közt bukdosik alá, az üvegház meredek lépcsőin.

Itt a tél. — A recsegő kandalló-fűtékek, a sült gesztenye, a disznótörök, menyegzői lakomák, hangversenyek, farsangi bohózatok, és a nyári ruhák zálogházba vándorlásának ideje, — álló katonák átka, vendéglősök áldása, divatárusnők barátja, cigányok ellensége, madarak üldözője, zongoravirtuózok kincsbenyájja, bálkirálynök eldorádója, újdonságok végsősejje, postakocsiosok gyilkosa, házmezterek felmagasztója, hajlék nélküli szegények kétségbeesése.

Ide a képes-könyvekkel! Hadd olvassuk el: hogyan koresolyázik a francia császárné, hogy mentik meg új-foundlandi kutyák a bernáthegyi hóba temetett utazókat, hogy visz át két Caesar az Alpeken egy-egy roppant sereget, hogy keresi fel a muszka cász mazokót saját hajlékában, s mi módon lesz egy francia szabólegény, egy hőember összelapátolása által néhány napra világ-hírűvé.

Vagy vegyünk elő okosabb — azaz komolyabb könyveket, p. o. Aragot s olvassuk el ennek az egész természetet fellelő munkáiból az érdekesebb adatokat, például:

Mióta a hidegség fokairól hiteles statisztikai adatokkal birunk, Celsius hőmérője, különböző országokban, következő megállapodást mutatott a fagypontra alól: Franciaországban 31 fok 3 vonal, Nagybritanniában 20 f. 6 v., Hollandia és Belgiumban 24 f. 4 v., Dánia és Skandináviában 55 f., Oroszországban 43 f. 7 v., Németországban s az osztrák birodalomban 35 f. 6 v., Olaszországban 17 f. 8 v., a Pyrenaei hegységen 12 fok. — Legnagyobb hideg volt Párisban 1795. jan. 25-én 23 f. 5 v., Brüsszelben 1776. jan. 28-án 21 f. 1 v., Londonban 1796. decz. 25-én 15 fok. A legalacsonyabb fok, melyet valaha a szabad légbe függesztett, és minden idegen behatástól gondosan őrzött hőmérő, földtekén felszínén mutatott, 58°.

A folyamok — középítésként szerint, mert minél sebesebb a folyam, annál nehezebben áll be, — 6 foknyi hidegnél kezdenek befagyani. 5 centimetryni vastagságu jég megbírja az embert, 9 c. v. a lovat 13 c. v. egy 8 fontos ágyut 20 c. vastagon nehéz útegek bátran mehetnek keresztül, s 27 c. vastagnak kell lennie, hogy a legtöbb mőtthel sokaságát s a legnagyobb terheket megbírja.

Ha a számoktól irtóznunk, a következőket olvashatjuk betűkben:

Európában körülbelül jan. 9. 10-diken van a legerősebb hideg, melyet mintegy 28-dikáig enyhös idő követ. Aztán rendszeren ismét erős hideg van febr. 17-ig. — A legenyhébb telek ezek voltak: Régi krónikák szerint 584-ben oly mérsékelt tél volt, hogy a róza januárban nyitni kezdett; 838 január és februárban többször mennydörgött, s a nap melege kiszáritotta a földet; 1172. január végén fészkeltek s februárban költöztek a madarak; 1204. januárban nyárban nyári meleg uralkodott; 1421. áprilisban érett a szőlő s 1585 husvétkor kalászbán álltak a vetések Franciaországban, végre 1622-ben a tél oly szelíd volt, hogy Németország legészakibb részén sem fűtöttek, s februárban virágoztak a fák. — Általában pedig sokkal ritkább az enyhös, mint a szigorú tél.

Vagy keressünk magunkhoz közelebb észlelési tárgyat, s járjunk utána: vajjon alapos-e azon vélemény, mely szerint Európa s különösen Magyarország égjeli viszonyai egy idő óta nagy változást szenvedtek, a földmives nem tud többé az időjárásra számítani, a tudós megdöbbenve látja észleléseinek targonczáit felborulni, s a laikus reszketve néz egy közeli iszonyu természeti forradalom elé, melynek kétségkívül mi, szegény földhöz ragadt emberek leszünk első áldozatai.

Mairan, Buffon, és Bailly azt állítják, hogy csakugyan tetemes átalakulás történt; a nap, melynek melege nélkülözhetetlen reánk nézve, napról napra kisebb arányban bocsítja hozzánk jótékony

sugarait, s úgy vagyunk, mint a ki nem érvén be a kamatokkal, tőkájéhez nyult.

Átalakulás Fourier szerint is történt az igénytelen égitesten, melyet mi a mi földünknek nevezünk, holott tulajdonkép ő nevezhetne minket övének, de oly kis mérvű, hogy Buffon azon állítása, miszerint mi helyt a föld felszínében még zür korából fennmaradt izzótüz magát felemészti, nem marad más hátra, mint behunyunk szemünket és megfagyunk. — Merő ábránd; annál inkább, mert Fourier szerint azon légkörben, hol földünk a nap körüli utját megtenni szokta, ha a nap egyszerre csak megszűnnék is lenni, a hőmérő legfölebb csak 50—60 foknyira szállna a fagypontra. A mi kis átalakulás éghajlati viszonyainkban észrevehető, nem tulajdoníthatjuk hát egyének, csupán napunknak, vagyis azon átalakításnak, melyet a föld felszínén, földek feltörése, erdők kivágása, mocsárok kiszáritása steff mindennapi dolgok, által magunk vittünk véghez.

A világot felforgató forradalom miatt tehát nyugodtan alhatunk, kivált ha jó fűtőtűt szobánk van, mint ama rendkívül erős télen, midőn szorongóval takaróztunk és bombával fűtöttünk, midőn egy szál szürke köpenyegben s nyári nadrágban örítünk a győri sáncokat s táboroztunk a Tiszavonalon. — vagy ama másik — enyhébb mégis sokkal nehezebben, midőn tanyáról tanyára menekültünk, üldözötve, mint valamely gonosztevő.

De félre e vérfagyasztó képekkel, s miután halottaink emlékezetét, édes busz érzések közt megünnepeltük, ünnepejlük meg a Jánosok, Istvánok emlékezetét, járjunk utána: hol gyurtak omlós pogácsát, hol sütöttek finom oldalast, hol tud a háziaszony a jó forró teaa töltötgetése közben legédesebben csevegni és mosolyogni?

Látogassunk el a róratékra, s gondoljunk vissza szent borzalommal gyermekveinkre, midőn az ájtatos nénikék ruháit összevartuk, imakönyveiket Florencz és Lion történetével felcsordítottuk, s arcukra viz helyett tintát fecsegettünk. Látogassunk el az éjféli misére, gyönyörködjünk mások gyönyörűségében, épüljünk épülésén, s vigyázzunk, hogy haza menet nagyokat ne eszünk a sikos jégen.

Karácsony másod napján hívjuk ebédre jó barátunkat, mondjuk el a jó öreg Szirmaival, hogy dorgálta meg hieit az egyszerű ácsi pap: „a kezetek a kulacson, a szemetek a kalapcon, a karácson a karácson“, delután hallgassuk végig az öreg Feri bácsi adomáit, tán a pipa sem esnék neki jól, ha el nem mondhatná: hogy ette meg palatinális huszárhadny korában, boldogult Józeffnádor asztalánál a gipszfigurát cukor-sütemény helyett, s hogy találkozott Schönbrunban Napoleon szalmaözvegyével: „Hej! gyermekek! akkor én elvehettem volna Mária Lúizát.“ — „Ugyan mért nem vette hát el, Feri bácsi?“ — „Mert nem jött volna hozzám.“ — Este pedig a gyermekek kedvéért lutrizunk egyet — dióra. — Vagy ha nagy városban lakunk hol efflő bohóságok póvli czikkék, látogassunk el a színházak, bálók, hangversenyekbe, delnőkhez, akiknek — mint Sárosy mondja — szívében tél legyen, deli férfiakhoz, kiknek lelket a részvételezés fagy dermesztí, s melegsítik fel magunkat az előítéletek s ferdeségek elleni küzdelemben.

Ugyis újra lejár az év. Előkezelt a leg-ünnepélyesebb est, naptári évünk utolsó esteje. Egyik kezünkkel fogva szent Szilveszter huz a mult felé, a másikat szent Vazul fogja, és szebb jövő igéretével kecsesgetve mutat előre. Az óra éjtélt út. A világ egy évvel idősebb lett. A gyermekek kézzelfoghatólag urának át az új évbe, mi pedig félig megkönyebbülve s félig aggódva várjuk be a reggelt, mely vagy azzal kezdődik, hogy ablakunkon kántáló gyermekek kiabálják be, hogy „itt az új esztendő, vigádszerző, most kezdődik, most ujul,“ — vagy azzal, hogy szobatisztogatókon kezdve, a házmeztelen keresztül, egész a kávéházi pinczérig, egy légió felebarátunk kíván drága, boldog új évet“ erszényünknek.

Hát ti igénytelen lakói Sibiria végtelen sivatagának, ti főkaevő eszkinók, irámig dajkálósára szorult lappok, s ti mind, mostoha gyermekei az emberiségnek, kiket oda cözveleket a gondviselés, hol az északi fény terem és Ross kapitány hajóit óriási jéghegyek közé szoritotta az iszonyatos hideg: értitek-e ti, hogy van egy magasztosabb cél, melynek keresésére minden új évben új ingert kell találni az isten képre teremtett embernek, — látjátok-e a feneketlen mélységben, melyben a mult év minden szenvedését bedobálhattátok, s az óriás bérezt, melyről mosolyogva tekint alá a jövő, hiszitek-e, hogy így lesz akkor

is, midőn a halál fagyos keze bezárja mögöttetek a viszontag-ágok ajtaját, s az örök élet örök tavaszának kapuit nyitja meg — nem dermesztette meg bennetek szívet, lelket, e rémes csillogású égjél, — éreztek, láttok, hiszitek-e ti valamit?

És ti boldogtalan száműzöttei a hazaszeretnek: tápláljátok-e még kebleteket a magasztos eszmék hevét, nem feledezték-e el, megszokhatlan idegen országok hótömlökében az édes otthon kellemes napját, hiszitek-e, hogy minden borura derű, minden szenvedésre vigasztalás, minden télre tavasz következik? *Kunsági.*

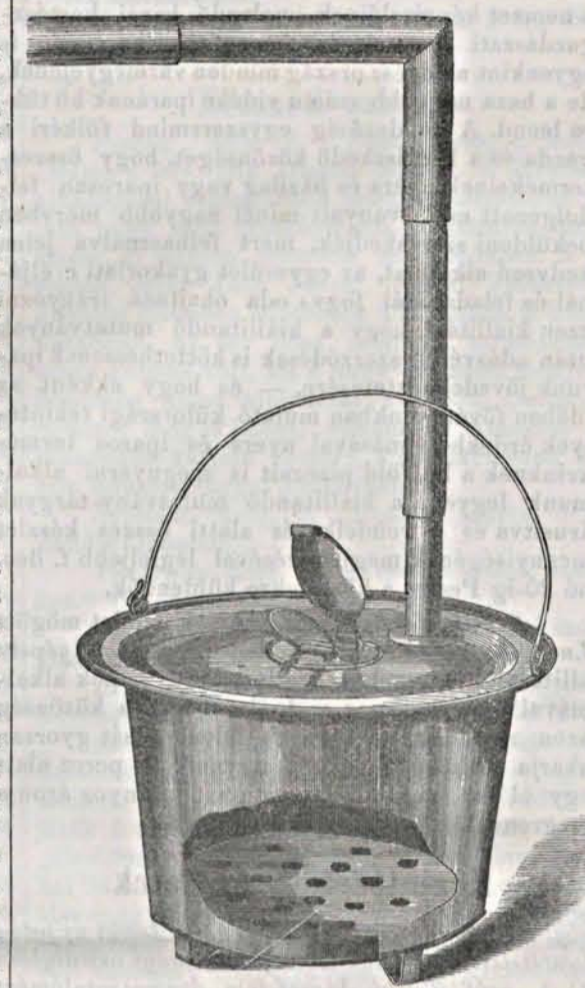
A kubai nők termékenysége.

Kuba sziget belsejében a fehér fajú nők termékenysége, mint *Ranon de la Sagra* írja, még sokkal nagyobb, mint a fővárosban. Az 6 vizgálódásai három városra szorítkoznak. Minthogy a 10—12 gyermekű házasságok rendkívül nagy számmal vannak, tehát csak azokat jegyezte fel, melyek 12-nél több gyermeket számláltak. *Trinidadban*, mely város 14,464 fehér és színes lakost számlál, egy házasságot talált 24 gyermekkel, kettőt 21; egyet 18 (ezek között 14 még élő), egyet 16 (ezek között 13 még élő), kettőt 15 (ezek között 13 még élő), tízet 13 (az egyik családnál mind élő) gyermekkel; tehát a 16 házasság 260 gyermeket számlált, és így egy házasságra átmérőleg több mint 15 gyermek esett. *Santi-Esperita* városban, mely 12,850 lakost számlál, egy házasságot talált 26 gyermekkel, egyet 24 (ezek között 19 még élő), egyet 23, kettőt 22 (az egyik családnál mindnyájan élő, a másikban csak 9 élő), egyet 20, egyet 19, hármat 18, kettőt 17, egyet 16, egyet 14 (ezek között 13 még élő) és egyet 13 gyermekkel. Ezek szerint tehát a 15 házasság 287 gyermeket számlált, mely összegből egy házasságra átmérőleg több mint 19 gyermek esik. *Villa Clara* városban, mely 10,511 lakost számlál, egy házasságot talált 23 gyermekkel (ezek közül 3 szüléssel 7 jött a világra), egyet 22 (ezek között 15 még élő), egyet 21 (ezek között 15 még élő), egyet 20 (ezek között 15 még élő), egyet 20 (ezek között 14 még élő), kettőt 18 (mindenkiben 15 még élő), egyet 16 (ezek között még 8 élő), hármat 14 (az egyikben 9, a másikban 10, a harmadikban 12 még élő), és kettőt 13 gyermekkel. Így tehát a 12 házasság átmérőleg 206 gyermeket számlált, miből egy házasságra több mint 17 gyermek esik. Az utóbbi városban egy házasságnak (a férfi 88, az asszony 85 éves volt) 85 unokája és 100 ösünekája volt. Santiago de Cubában

egy látszik, hogy a termékenység még nagyobb. Az alig 7000 fehér lakost számláló Trinidadban 1853-ban 123 fehér család találtott 8—10 élő gyermekkel, melyek között 30 felnőt ikerpár volt. Sok kubai nő 13 éves korában már anyává lesz és némelyek 50 éves korukig is megtartják termékenységüket. Megjegyzésre méltó még, hogy a sziget belsejében a legtöbb asszony, daczára a nagy számnak, maga táplálja gyermekeit. *B. L.*

Burgonyafőző-készülék.

Britain legközelebb egy új burgonyafőző-készülékét talált fel, mely vastag bádógból van készítve, és minden közönséges üstbe beilleszt-

Burgonyafőző-készülék.

hető. Ezen edény feneké több helyen keresztül van lyuggatva, hogy a víz belefolyhasson; s hogy

TÁRHÁZ.

A léptetve haladó csapat után következének a pesti főpolgármester és főbíró, egy más kocsiában a főtornokmester B. Seanyer Pál s nyomukban, egyszerű udvari hintóban, Ő Felsége, ki nyájasan mosolygva köszönt jobbra s balra.

E perczben a példát rend megbomlott. A királyi fogat elhaladva, az éljenző sokaság hatalmas áradat gyantán törté át a rendő ügyelő ifjakból álló őrséget s rohanva rohant a fejedelem kocsija után, úgy, hogy az udvari, polgármesteri, városbírói s főúri fogatok minduntalan megrekedtek csak nagynehezen birtak a hullámzó embertömegben előrehaladni. A városi huszárok meg, tulságos buzgalomtól ösztönözötve: itt ott vitézül közéje sarkantyuztók táltosaikat a néző sokaság közé. Asszonyok s gyermekek rikácsolva kerestek szabad utat s sorok írja fennny dicselkedik vele, hogy egy természetes, jajveszékli mamát siránkozó lánykájával együtt ölle kapott s egy kapujában lerakván őket, „két életet tudott megmenteni.“

A várpalotában, nyomban rá hogy Ő Felsége megérkezék, azonnal megkezdődtek a tisztelgések. Az ország legfőbb tisztviselői s zászlós urai, ősi nevekknek ősz s ifju hordozói, az ország primása s a főpapság, a testvérőváros elöljáróságai s az országgyűlés két háza, a főrendek és népképviselők, a katonai parancsnokság stb. hódolva jelentek meg a fejedelem színe előtt.

Az idő, mely eddig verőfényes volt, hirtelen beborult s hajlandók vagyunk hinni, hogy mint a mult, tikasztó nyáron esőt: úgy most, a havat szorozzó magyar földre magával hozta a király a fehér áldást, mely széles pelyhekben lebegett alá tetőre, kövezetre, ernyőkre s kalapokra.

Este fénytengerben uszott a város. A havazás, mintha csak parancsolták vagy

a földön is jól állhasson, fenekéhez forrasztott három lábbal van ellátva.

A pléh-fazék felső szélén köröskörül egy kiálló gyűrűforma toldalék van, melynélfogva a külső üst felső szélén nyugszik, fedele egészen szorosan záródik. Egy második fedél, mely csuklókkal van ellátva s egy szétszedhető pléh-cső, mely a kifejlesztő gőzt a keménybe vezeti, szintén toldalékaik ezen új készüléknek. — A gőzt kivezető cső úgy van készítve, hogy hosszabbítani vagy rövidíteni és akárhova illeszteni lehessen, sőt az utóbó említett felső fedéllel egészen mellőzni is lehet.

Azon előnyök közé, melyen ezen új készülék által elérhető, számítják először is azt, hogy a burgonya rövidebb idő alatt megfő, a viznek leiszürése egészen feleslegessé válik, a mennyiben a lyukas fenéken átcsurogva az üstben marad, továbbá, hogy a teljes megfőzés után is még sokáig megtartja a burgonya melegségét és nem hűl ki olyan hamar, mint az eddig használt közönséges fazekakban.

Egyveleg.

— (A víz befolyása a főzések főzésénél). Ha a főzeléket egy részt lepárolt vízben, másrészt megsózott vízben főzzük meg, a két étel között mind izre, mind szagra, mind pedig finomságra nagy különbséget veszünk észre. A tiszta vízben főzött főzelék távolról sem bír azon jó ízzel és jó szaggal, melylyel a sós vízben főzött, és ez oly fokig terjed, hogy például a hagyma, mely lepárolt vízben főtt meg, ugyszólván izetlen és szagatlan, holott a sós vízben főzött hagyma, sós ízétől eltérve, bizonyos cukorkifele ízzel és kellemes erős hagymazamatallal bír; és ezenkívül még több oldható anyagot tartalmaz. Oly víz, mely sülának $\frac{1}{100}$ -öd része sót tartalmaz, sokkal alkalmasabb a főzések főzésére, mint a tiszta víz; mert sóhőzátétel által a víz oldó ereje megkisebbittezik, s ennélfogva nem huzza ki a főzések oldható részeit annyira, mint a tiszta víz; de ezenkívül is a főzéseknek több finomságot, izt és zamatot kölcsönöz. Innen lehet magyarázni azon körülményt, miért oly előnyös azon eljárás, ha a főzésekkel sózott vízben főzzük; és honnan van az, hogy a sóltan vízben főzött főzéseknek főzés után nem vagyunk képesek azon jó izét, zamátát és finomságát utólagos sózás által előállítani, mely annak sózott vízben főzés alkalmával tulajdona. *B. L.*

Irodalom és művészet.

(Az akadémia által pályakoszorúzott munkák.) Az akadémia 200 aranyos nagyjutalma ez évben matematikai osztályának jutott. E jutalmat Petzval Ottó „Géptana,” s Vész Armin „Felsőbb mennyiség-tana” közt osztották meg, a Marczibányi-féle 40 aranyos jutalmat pedig Weninger Vincze „Politikai számtan”-ának ítelték oda. — A Sámuel-díjjal a nyelv- és széptudományi osztály Kriza Jánost a székely nyelvjárásról szóló s a „Vadrózák” I. kötetében megjelent értekezéseért, s Brassai Sámuel magyar mondattanért tüntette ki. — Lucanus Pharsaliájának legjobb magyar fordítására kitűzött díjat 9 pályázó közül Bakony Sándor ref. lelkész nyerte Csanádban. Dícséretet nyert a 2-ik számú pályamunka, melynek szerzője Laky Demeter, praemontrei kanonok. — Az 1000 forintos vámuügyi pályázatra három jeles munka érkezett; ezek közül legjobbnak találták a bírálók az 1. számút, melynek jellőve fölbontatván, szerző gyanánt Kautz Gyula, egyetemi tanár neve tűnt elő. — A Nádasdy-díj, valamint a többi jutalmak, általános becsessel bíró pályamunkák hiányában, ez évben nem adtak ki.

(Az Esterházy-képtár), mely most fővárosunk legnagyobb művészi nevezettségét képezi, az akadémia palotája felső termeiben e hó 12-kén megnyitották s bár teljesen rendezve még nincs, néhány napig nyitva lesz a közönség szemléletére. A második emeleti folyosó jobb oldalán van a képtárba a bejárat, mely fölött az Esterházy-család czimere díszlik. A termekek, többnyire felső világlátással, képtárnak nagyon alkalmasak s csinosan is vannak díszítve, a falak meggyász, a boltozatok világos festéssel. Külön-külön termekben vannak a spanyol, olasz és németalföldi iskola termékei, s e termekek az akadémia palotája homlokzatának két emeletét foglalják el. melyeket pompás szürke márvány lépcsőzet vezet. E képtár oly kínese most Pestnek, mely a művészi nevezettségéket tekintetben is egy rangra emelni segíti a külföld legnevezetesebb városaival.

(A pültharmóniai hangverseny), melyet ma, 17-kén, fél egykor rendeznek a vígadó nagytermében, a nemzeti színház megerősített zenekara közreműködésével Erkel Ferenc vezetésével mellett fog tartatni, s teljes programja a következő. Első szakasz: 1. Toccata, Bach Sebastyéntől. 2. Induló, Miklóvics Odontól. (Elsőször adatik.) 3. Symphonia (A-dur) Beethovenétől. Második szakasz: 4. Dante-Symphonia (Első szakasz: A-pokol) Liszt Ferencétől. 5. Magándal, Haendel „Rinaldo” című dalművéből, éneklő Carina. 6. Rákóczy-induló, Bertioz átírata szerint.

(A „Magyar Sajtó” megszünt), s hamvaiból egy új lap támadt, mely e hó 12-kétől kezdve „Magyar Világ” címmel Székely József szerkesztésével naponként jelenik meg. Ludassi Mór, ki a Magyar Sajtót megvette, e lap előfizetőinek az említett új napilapot küldi meg illendő kárpótlással. A „Magyar Világ” előfizetési ára különben egy évre 16 ft., a „Debatte” előfizetési pedig 5 forintért kapják meg.

(Uj orvosi lap.) Biztos kutforrásból tudjuk, hogy jövő évi januártól kezdve Pesten egy „Hasonzsvényi Lapok” című orvosi havilap fog megjelenni. Szerkesztője s kiadója a pesti körökben dicsegetően ismert szakképzettégű homoeopatha gyakorló orvos, dr. Szontagh Ábrahám lesz. Előfizetési díja egész évre 6 forintra van szabva.

(Hajdusági naptár.) A B. Papp Lajos által szerkesztett s Debreczenben Telegdi bizománnyal megjelent „Hajdusági naptár” a jövő 1866. évre is megjelent. Ezen 4-dik évfolyam is úgyesen van összeállítva, s mind tanulságos, mind mulattató része egy van megválogatva, hogy e könyv az olos népnaptárak között méltó helyet foglal el. Természetes, hogy a hajdusági érdekeknek külön rovatok vannak benne szentelve.

(Uj zeneművek.) Rózsavölgyi és társánál legközelebb következő új zeneművek jelentek meg, melyek a Patti-hangversenyekkel összefüggésben némi alkalmosságokkal is bírnak. „Hahota-dali” Aubertől, Patti Saroltának ajánlva, ki azt pesti hangversenyei alkalmával a közönség nagy tetszése mellett éneklé. Ára 80 kr. — „Valse de Patti.” Zongorára szerz. Kovácsik A. Ára 80 kr. — „Patti-polka.” Kovácsik A. Ára 40 kr. — „Blacksmith variations.” Händeltől. Zongorára átírva Jaell Alfréd által. Ára 40 kr. — Treichlin-ernél megjelentek: „Szeretlek én egyetlen egy virágom.” Zongorára átírva Vidéky Béla által. Ára 60 kr. — „Csehögár-csárdás.” Zongorára

átírta Németh J. Ára 54 krajczár. — Kuglernél: „Harangvirág.” Abránd, Mihály Ignácztól. Ára 80 krajczár.

(Érdekes történelmi mű) jelent meg a napokban Ráth Mórnál: „Mária magyar királyné, II. Lajos özvegye.” Ára Juste Tivadar, francziából fordította Szász Károly. E kötet újabb járuléka Ráth Mór által időközönként kiadott külföldi történelmi művekhez.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

(A pesti kertészeti kiállításra vonatkozólag), mely a karácsony-ünnepek alatt fog tartatni, a kiállítás rendezésébe jelenti, hogy már az eddig érkezett bejelentésekkel is reményleni lehet, hogy a nemzet képviselőinek emelendő hazai kertész-gazdasági iparunk karácsony-főjé, ha nem is egyenként az egész ország minden vármegyéjének, de a haza nagyobb számú vidék iparának hű tükre leend. A rendezéség egyszerűen a földkérti gazda és a kertészkedő közönséget, hogy összeszervezzenek nyers és házilag vagy iparosan feldolgozott mutatványait minél nagyobb mérvben beküldeni sziveskedjék, mert felhasználva jelen kedvező alkalmat, az egyesület gyakorlati céljánál és feladatánál fogva oda ohajtaná irányozni ezen kiállítást, hogy a kiállítandó mutatványok után adásvételi szerződéses ki köthessenek iparunk jövedelméhez, — és hogy ekként az időben fővárosunkban mulató külföldi tekintélyes érdekek vonásával nyers és iparos termékeinknek a külföld piacait is megnyerni alkalmunk legyen, a kiállítandó mutatvány-tárgyak árusítva és a rendelkezés alatti összes készlet mennyiségének meggyőzésével legfeljebb f. dec. hó 20-ig Pestre a köztelekre küldendők.

(Gőz-favágó gép.) Az Újépület mögött Luczenbacher Pál „Amerikai gőz-favágó gépet” állítottat föl, mely a beállót hideg napok alkalmával igen hasznos szolgálatot tesz a közönség azon részének, mely a fa felvágatását gyorsan akarja eszközölni; e gép ugyanis 20 perc alatt egy 21 fát vág föl, honnan azt juttanyos áron a megrendelők lakására el is szállítják.

Közzétételek, egyletek.

(A magyar tudományos akadémia új jutalomtétellei.) A nyelv- és széptudományi osztályból: 1) A gróf Teleki József-féle drámajutalmáért 1867-re vigasztételek pályának. Jutalma 100 arany. Határnap 1866. dec. 31. — 2) A gróf Karácsonyi-féle drámajutalmáért 1866. — ben szomorujátékok pályának. A jutalom 400 arany csak önálló becsű munkának adatik ki. Határnap 1867. dec. 31-ike. — 3) Kivántatik elbeszélő költemény, a magyar történelemből vagy mondából vett tárgy fölött. Jutalma az ifj. Nádasdy Ferenc által néhai gr. Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból 100 arany. Határnap 1867. május utolsó vasárnapja. — 4) Mi befolyással volt az ó classicismus a magyar költészetre, a legrégebbi időkől kezdve? Jutalma a Gorove-alapítványból 30 arany. Határnap január. 31. 1867. — 5) Fejtessenek ki azon elvek melyek új szótárszöveget alkotásánál szem előtt tartandók; s mutassák meg ki számos példákban, mily káros befolyással volt és van, nyelvbéli előadásunkra az idegen nyelvek hanyag vagy szolgai utánzása. Jutalma a Marczibányi-alapítványból 40 arany. Határnap mártius 31. 1867. — 6) Kivántatik a magyar igeidők elmélete a középkori, egy a XVI. és XVII. század irodalmi snépi nyelvemlékei alapján, tekintettel a legújabb kor iránytani fejleményeire. Jutalma a Marczibányi-alapítványból 40 arany. Határnap mart. 31. 1868. — 7) Fejtessenek ki a Szép természetben, művészetben és életben. Kiterjedése 12—15 középs 8-r, nyomtatott iv. Jutalma a Hölgyek alapítványából 300 forint. Határnap május 31. 1867. — A törvény tudományi osztályból. Kivántatik a jelzalogi és telekkönyvi rendszer ismertetése, elméleti és gyakorlati szempontból, — párhuzamba állítva a jog és közhitel azon elveit, a melyeken az európai nevezetesebb telekkönyvi rendszerek alapulnak; továbbá indokolt kifejtése annak mily rendszer lenne, a mellett hogy legegyszerűbb, a magyar jog- és birtokviszonyoknak s közgazdasági érdekeinknek leginkább megfelelő? Jutalma a Székely Antal alapítványból 100 arany. Határnap december 31-ike, 1867. — A történettudományi osztályból. Számálattassanak elő az erdélyi külön díték 1540-ig, s fejtsék ki azoknak hatásköre. Jutalma a Vitéz-alapítványból negyven arany. Határnap 1867. január. 31-dike. — A mathem. és természettudományi osztályokból. 1)

Kivántatik a Mechanika alapvonalait előadó kézikönyv. Kiterjedése 12—15 középs 8-r. nyomt. iv. Jutalma a Hölgyek alapítványából 300 forint. Határnap mart. 31. 1867. — Kivántatik a Villanyosság elméleti s gyakorlati előadása. Kiterjedése 12—15 középs 8 r. nyomt. iv. Jutalma a Hölgyek alapítványából 300 forint. Határnap mart. 21. 1867. — 2) Kivántatik Embertan, természetrajzi tekintetben. Kiterjedése 13—15 középs 8-r. nyomt. iv. Jutalma a Hölgyek alapítványából 300 forint. Határnap mart. 31. 1867. Minden rendű pályárait a fenn kitett határnapokig az akadémia titoknokához küldendő, idegen kézzel tisztán írva, lapazámozva, kötve a szerző nevével, polgári állását és lakhelyét tartalmazó jellegű levéllel. Alnév alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

(A magyar gazdaságok egyetelének) decz. 2-kán tartott választmányi gyűlésében több árvaleány fölvetéle kérvényeztetett, melynek kapcsolatban indítványozták, hogy a tavasz elején megnyitandó növelde női állomásra felszólítás tétessék közzé. A megválasztott szabad szállás és étekezés mellett 300 ft. évi fizetés nyer. Az újabb adományok elősorolása után új tagnak bejelentette Liszy Istvánné vál. tag által: igazgatónőknak Horváth Regina, és vendes tagnak Liszy Bodó Anna, Sátoralja Ujhelyről. — Több folyó ügyi ügy bevégzéssel a növelde júlia 1866 diki évi január 17-kén rendezendő táncszertély tárgyalatott, melynek czéljéről részletes rendezésével gróf Zichy Pál Ferencné, és Damjanich János özvegye elnökele alatt, Hollán Ernőné, Braun Lajosné, gr. Zichy Nándorné, Grün Jánosné, Simig Istvánné, Kralovszky Istvánné és a jegyző bizáltak meg. A házi asszony tisztjére gr. Zichy Pál Ferencné vezetésével mellett 12 egyleti tagú kérték fel.

(Karácsonyfa.) Az Újépület intézetben ez idén is fog fölállítani karácsonyfa. Föl-szóllítatnak tehát a nemes emberbarátok, hogy ez alkalomra keressék meg az intézetet, illetőleg ennek árvaít (gyár-utca 13.) kegyes adományaikkal, miről annak idején nyilvánosan fog számadást tétetni. — Az utóbbi időben következő ajándékok folytak be az intézetnél: Czettner Manó és Károly, Balogh Mihály és Blauer A. uraktól 16 ruhára való szövetnyomat, Blaubaacher urtól 18 pár nemez cipő, Rödigi ácsmeister urtól egy hinta, Mösmer József urtól fehér csínvát, Heinrich vaskereskedő urtól egy coaks-kályha s tűzifa, s a légszusz-társulat igazgatóságától 20 mázsa coaks, mi ezennel köszönet mellett nyilvánosságra hozatik.

Mi újság?

(Ő Felsége válaszul mondott szavai, pesti és budai ünnepélyes fogadtatása alkalmával.) Ő Felsége e hó 12-diki ünnepélyes fogadtatásakor a pesti és budai polgármesterek hódolatjeljes üdvözlő beszédeire messze elhözhangon s tökéletes tiszta magyar kiejtéssel válaszolt, és pedig az indóházánál a pesti polgármester üdvözlését a következő szavakkal viszonozta: „Örvendek, hogy néhány hó előtt e helyen kijelentett szándékom valósulhatott. Önök hűségét s ragaszkodásukat az alkalmommal is tapasztalhatni megelégedésemre szolgál. Bizalommal jöttem, (kitörő éljenzés) bizalommal várok, s mert hiszem, hogy azt itt feltalálom, legyenek meggyőződve királyi kegyelmemről.” — A budai hídfőnél üdvözlő polgármester beszédére pedig a következő szavakkal válaszolt: „A mily szívesen önök hódolatala, oly szívesen fogadom annak nyilvánulását. Buda őseim laka, azért mindig kedves előttem, s örömmel időzőm falai között. Biztosítsák küldőiket, hogy hű ragaszkodásuknak megfelelő lesz királyi kegyelmem.”

(A magyar tud. akadémia új választásai) a mult vasárnap tartott nagygyűlés alkalmával a következő eredménnyel mentek végbe: 1) Tiszteleti tagokká választották: Horváth Cyrill a bölcsészeti, és Dósa Elek a törvénytudományi osztály részéről. — 2) Rendes tagokká: Brassay Sámuel a bölcsészeti, Kautz Gyula a törvénytudományi és Hunfalvy János a történelmi osztályba. — 3) Levelező tagokká: Mihályi Károly, a bölcsészeti, Baintner János a törvénytudományi, Mednyánszky Dénes, Frivaldszky János a természettudományi, Reitter Ferenc, Szily Kálmán és Szakmánczy Antal a matematikai osztályba. — 4) Külső levelező tagokká Lettker, Rajndrolala Mittra, báró Schleicha Ottokár, Oppert Gyula, Huillard-Bréholles, Hörnes Mór és Hauer Ferencz.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 51-ik számához 1865.

(Az ünnepélyes kivilágítás Pesten) Ő Felsége megérkezése napján egyike volt a legfényesebbeknek, a minőt csak valaha Pest látott. Már korán reggel megkezdtek sok helyen a lámpások fölrakását s este az egész város fénytegerben uszott. Különösen nagy gondnal voltak kivilágítva a középületek. A városház tornyán egy kivilágított korona ragyogott, s a szem káprázott, ha a dunagőzhajó-társaság épületére, a Lloyd-épület szögletén lángoló csillagra tekintett, míg az akadémia palotája, a vígadó-épület, a nemzeti és német színház is feltűnő díszszel voltak világitva; különösen az utóbbi homlokzatán Ő Felsége köpe körül Sennyey, Mailáth, Scitovszky és Deák képei fényben ragyogtak. Dísz és fény tekintetében a magánházak sem maradtak hátra, s nem egy helyen lehetett látni díszes transzparenteket találó föliratokkal. Az utcákon és teréken mindenütt a népek ezrei hullámzóztak. Ő Felsége 8 óra tájt jött át Pestre a világitás megkezdésére. Utjában mindenütt fénytegerrel találkozott, mely szíves éljenekkel kísérte az uralkodó kocsiját. A menet egy hosszú sor kocsiból állott, melyeknek élén három lovas, nemzeti lofogó emelve lovagolt. Az első kocsiiban az alpolgármester és Havas Ignác, a fogadtatási készüléket bizottmányának buzgó elnöke, ültek. A második kocsiiban Sennyey főtárnokmester és Bartal György. A harmadik kocsiiban Ő Felsége szárnysegédével. Ezután több udvari kocsi jött. Ő Felsége kíséretéhez tartozó magas uraságokkal. Ő Felsége 9 óra után kocsizott Budára vissza.

(Szép ajándék.) Báró Sina György ő mnga utron szép festvényt, mely a budapesti lánózhíd talpkővel letételeknek ünnepélyét a jelen volt leg-főbb egyéniségek és történelmi személyek élethű képével Barabás ecsete után feltűnteti, a nemzeti muzeumnak ajándékozta. Ugyan ő a muzeumi park költségéhez 200 ftal járult.

(Adakozás.) Keresztény József, volt feketehelyi reform. lelkész N.-Körösön lakó árvaí számára a „Vas. Ujság” szerkesztőségéhez mult heten beküldött.

Keszthelyről Narancsik János 1 ft., Nagy Sándor 1 ft., összesen 2 ft.

Nemzeti színház.

Péntek, decz. 8. „Paul Jones, a kalóz.” Dráma 4 felv. Irta Dumas Sándor. E darabot ez alkalommal leginkább a jelenleg közöttünk mulató nagy híri szerző iránti tekintetből hozták színre, ki szintén jelen volt az előadásban. A szereplők, mint Tóth József, Feleki, Felekiné és Jokáiné kitűnően működtek a különben is hatásos darabban, az est hőse azonban természetesen maga Dumas volt, kit a nagy számmal megjelent közönség zajos kihívással üdvözölt. Dumas hárszomorg meg is jelent, Jokáiné és Felekiné asz-szonyokat karjain vezette, s mindkettőnek francia udvariassággal kezelt csókol.

Szombat, decz. 9. „Faust.” Opera 3 felv. Zendje Gounodtól.

Vasárnap, decz. 10. „Fenn az ernyő, nincsen kas.” vigjáték 3 felv. Szigligetitől.

Hétfő, decz. 11. „Bánk bán.” Eredeti szomorujáték 4 felvonásban. Katona Józseftől.

Kedd, decz. 12. „A csacska nők.” Vigjáték 3 felvonásban. Dumanoir után ford. Feleki Miklós.

Szerda, decz. 13. Ő Felsége megérkezésének tiszteletére, a nézőtér ünnepélyes kivilágítása mellett: „Egy szép asszony betegé.” Eredeti vigjáték 1 felv. Irta Matkovics Pál, Ezt követte „Csobáncz” eredeti opera két első felvonása Erkel Sándortól. A roppant néptömeg csoportosulása még jóval a színház megnyitása előtt jelentette, hogy ez este e nemzeti intézetünk rendkívüli ünnepély színhelye lesz. A nézőtér csakhamar megtelt világotatott díszes közönséggel egészen a szorongásig, annyira, hogy sokan csak az orchestrumon keresztül juthattak ülőhelyeikre. Mintegy fél 8-kor felviharzó üdvözlés jelentette, hogy Ő cs. k. ap. Felsége megjelent, s az udvari páholyban foglalt helyet. A függöny fölgördült s az összes színpadi személyzet elkezdte énekelni a néphymnust, míg a háttérben allegorjai jelenetek voltak láthatók. A vigjáték után az új operára jött a sor, mely ez alkalommal először került színre, melyhez talán túlságos remények is voltak csatolva s nem egészen felett meg a várakozásnak. A kiállítás díszre meglepő volt. De mellőzve ez alkalommal a bírálatot, csak azt említtük, hogy megkapóbb áriánál a közönség egy része tapssal jutalmazta Pauliné énekét, míg a másik rész a csendet helyreállítani iparkodott; azonban midőn Ő Felsége személyesen is legmagasb tetszését taps által kijelenteni méltóztatott, az egész közönség viharos tapsokban tört ki. Ő Felsége mintegy fél tízig szerencsétlente a nemz. színházat legmagas jelenlétével, midőn a közönség éljenteitől kísérve eltávozott.

Csütörtök, decz. 14. „A csacska nők.” Vigi. 3 felv. stb.

Szerkesztői mondanivaló.

7992. Hanva. Nem jó annak alevélnék az exordiuma. Várjuk azt a másik, régi jó hangot és bangulatot. A többire nézve se baj. Mi több, épen egy fedél alatt lakunk. Eljen a véletlenség.

7993. Kajdacs. C. Ze. A M. S. épen a mult hetén szünet meg; erről tehát nem szólhatunk. A R-öt pedig majd kieszközöljük minden egyéb föltétl nélkül.

7994. Grätz. Merkur. A kivánatot teljesíteni nem áll hatalmunkban.

7995. M. Sziget. K. B. A kép régen birtokunkban, sőt munkában van, de egyéb közleményeink halmaza mind eddig visszatartotta. Előbb utóbb rájövünk.

7996. Kivánonom. A nevet ezuttal nem írjuk ide. Ez már valóban a szenvedély hangja, mely tárgyat keres; — kívánjuk, hogy mielőbb megtalálja. Különbön ismételtük, a mit multkor mondtunk igaz baráti indulattal.

7997. Nanas. E. P. L. A novellákra még mindig rossz idők járnak. Se az egyik, se a másik gyűjteményre, a leg-buzgóbb keresés mellett sem találtunk kiadót.

7998. Eperjes. K. L. A képet köszönjük, a adandó alkalommal, ha majd a most megapera vert hullámok lecsendesednek, bizonyosan helyet találunk személyes jó ismerősünk számára is.

7999. Pápa. E. L. Azt nem írja ön, hogy a kérdéses könyvek hol és kinél kaphatók? Hirdetve voltak valahol vagy csak antiquariusi uton szereshetők meg? Egyuttal majd az „könyvjegyzék” is mehetne. De csak később új év után, mert addig annyi a dolog, hogy semmit nem ígérhetünk. A példány jóvőre is meggy.

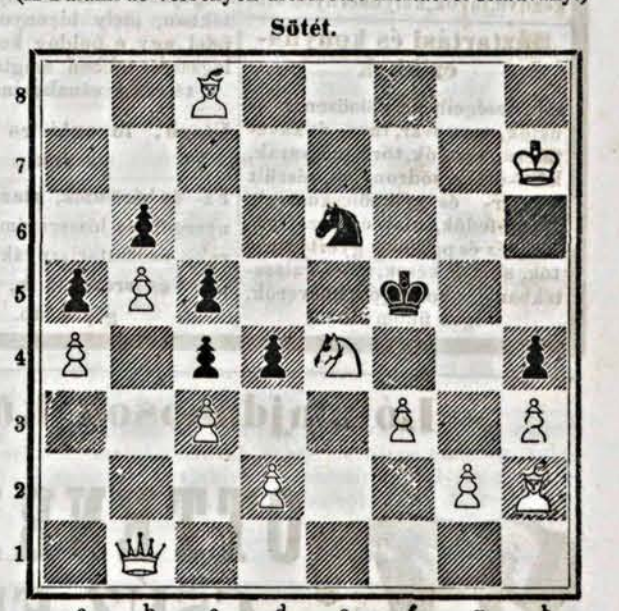
8000. Béla. Cz. I. Több ízben kijelentettük, hogy kéziratosat vissza nem küldhetünk. Azért körünk mindenkit, hogy fontosabb közleményeink melólatat magánál tartsa meg. Itt hamar elpusztul, a mi bármi oknál fogva föltételek. Csak kivételes esetekben őrizhetünk meg egyes kéziratosokat — különben regem külön palotát kellett volna készírtatnunk számáa építeni.

8001. Keresztur. L. M. Az országgyűlési korelnöknek, Bernáth Zsigmondnak arczképét s életrajzát megtalálhatja ön a Vas. Ujság f. évi 7-ik számában.

SAKKJÁTÉK.

311-dik sz. f. — Klett J.-tól (Stuttgartban).

(A Palaméde-versenyen dícséretre méltottat feladvány.)

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

306-dik számú feladvány megfejtése.

Világos. Sötét. 1. Vh4-f6 Hd6-b7; 2. Vg6-b6? Kc5-b6

Helyesen fejtették meg. Fejtésben: Fülöp József. — Miskolcon: Csanthe József — Pásonyban: Csery Gábor. — Dunaföldváron: Thafl J. — Jász-Kisvári: Galambos István. — Pesten: Rakovszky-Vagyon Judit.

Mai számunkhoz van csatolva: Ujabb jelentés a Politikai Ujdonságok című hetilap s „Ország-gyűlési beszéd” ügyében.

Melléklet: Előfizetési felhívás a Jogtudományi Közlöny című szaklap 1866. első évi folyamára, és a F. Gazdára, azok számára kik csupán a V. U.-ra vannak előfizetve.

TARTALOM.

Királyi szót. — Előre! — Hirlapirodalmunk a 19-ik században (folyt.) — A holdban. — A m. tud. Akadémia az új palotában (képpel). — Az országgyűlés ünnepélyes megnyitása (képpel). — Telen. — A kubai nök termékenység — Burgonyafőző-készülék (képpel). — Egyveleg. — Tráz: Vasárnapi beszélgetés. — Irodalom és művészet — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közzétételek, egyletek — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felolós szerkesztő Pakh Albert. (Lak. magyar-utczá. sz.)

Table with columns: Hónapt. és hetinap, Katholikus és Protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap (hossza, kél, nyug.), Éj (hossza, kél, nyug.), Hold (hossza, kél, nyug.). Rows include months from December to February.

